

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ
Neuvotteleva virkamies
Suvi Ruuska

Muistio
22.11.2023

Liite 1

VALTIONEUVOSTON ASETUS VUODELTA 2023 MAKSETTAVISTA MAATALOUDEN TUOTANNOSTA IRROTETUISTA SUORISTA TUISTA ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN MUUTTAMISESTA

1. Asian tausta ja asetuksenantovaltuudet

Rahoituskaudella 2023-2027 Euroopan unionin kokonaan rahoittamista suorista tuista säädetään jäsenvaltioiden yhteisen maatalouspolitiikan nojalla laadittavien, Euroopan maatalouden tukirahastosta (maataloustukirahasto) ja Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) rahoitettavien strategiasuunnitelmien (YMP:n strategiasuunnitelmat) tukea koskevista säännöistä sekä asetusten (EU) N:o 1305/2013 ja (EU) N:o 1307/2013 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2021/2115, jäljempänä suunnitelma-asetus. Euroopan unionin kokonaan rahoitamiin tuotannosta irrotettuihin suoriin tukiin kuuluvat suunnitelma-asetuksen 16 artiklan mukaan perustulotuki, uudelleenjakotulotuki, nuorten viljelijöiden tulotuki ja ilmastoja, ympäristöä ja eläinten hyvinvointia koskevat järjestelmät (ekojärjestelmätuki).

Suunnitelma-asetuksen 101 artiklan 3 kohdan a alakohdan perusteella jäsenvaltio voi käyttää suorien tukien muodossa olevia interventioita koskevia määrärahoja muihin interventioihin suorien tukien muodossa ilman, että jäsenvaltio muuttaa 119 artiklan mukaisesti YMP:n strategiasuunnitelmaansa. Suunnitelma-asetuksen 102 artiklan 2 kohdan perusteella jäsenvaltio voi vahvistaa YMP:n strategiasuunnitelmassaan (CAP-suunnitelma) kullekin suorien tukien toimenpiteelle suunnitellun yksikkötukitason lisäksi minimi- ja maksimi yksikkötukitason. Mainittujen säännösten perusteella jäsenvaltio voi muuttaa CAP-suunnitelmassa mainittuja tukijärjestelmäkohtaisia enimmäismääriä ja yksikkötukien tasoja, mikä on tietyissä tilanteissa tarpeen, jotta EU-määrärahoja ei jäisi käyttämättä. Suomi on sisällyttänyt kyseisen toimintamahdollisuuden CAP-suunnitelmansa, minkä perusteella nyt esitettävät muutokset ovat tehtävissä.

Kansallisesti suorista tuista säädetään Euroopan unionin suorista viljelijätuista annetussa laissa (1332/2022). Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin perustulotuesta lain 10 §:n 2 momentin perusteella, uudelleenjakotulotuesta 11 §:n 2 momentin perusteella, nuorten viljelijöiden tulotuesta 12 §:n 6 momentin perusteella ja ekojärjestelmätuesta 13 §:n 4 momentin perusteella. Edellä mainittujen säännösten perusteella on annettu valtioneuvoston asetus vuodelta 2023 maksettavista maatalouden tuotannosta irrotetuista suorista tuista (126/2023). Asetus sisältää tarkemmat säännökset perustulotuen, uudelleenjakotulotuen, nuorten viljelijöiden tulotuen ja ekojärjestelmätuen myöntämisen yleisistä edellytyksistä, aktiiviviljelijästä, perustulotuen tukialueista ja perustulotuen enimmäismäärän jakamisesta tukialueille sekä perustulotuen hehtaarikohtaisesta määrästä. Lisäksi asetuksessa säädetään uudelleenjakotulotuen ja nuorten viljelijöiden tulotuen tarkemmista ehdoista sekä tuen määrästä. Asetuksella säädetään myös ekojärjestelmätuen eri ekojärjestelmien tarkemmista ehdoista, sitoumuskausista ja tuen määrästä.

Vuodelta 2023 maksettavista maatalouden tuotannosta irrotetuista suorista tuista annettua valtioneuvoston asetusta ehdotetaan muutettavaksi. Asetuksella ehdotetaan tarkennettavaksi

vuodelta 2023 maksettavan perustulotuen ja monimuotoisuuskasveista maksettavan ekojärjestelmätuen yksikkökohtaisia tukitasoja ensimmäisessä maksuerässä. Arvioituja yksikkökohtaisia tukitasoja tarkennettaisiin vuoden 2023 tukihaun ja valvonnan tulosten perusteella ennen tukien maksamista, jotta tukeen käytettävissä oleva määräraha tulisi käytetyksi enimmäismäärän mukaisesti. Koska ekojärjestelmän talviaikainen kasvipeite –toimenpiteen pinta-alat ilmoitetaan vasta tammikuussa 2024, ensimmäisessä maksuerässä on tarpeen jättää marginaalia, joka toteutettaisiin alentamalla hieman perustulotuen tukitasoa.

Tuotannosta irrotetuista suorista tuista on tarkoitus maksaa joulukuussa ensimmäisessä maksuerässä noin 95 prosenttia. Ekojärjestelmätuki talviaikaista kasvipeitettä koskevasta toimenpiteestä maksetaan kuitenkin kokonaisuudessaan toisessa maksuerässä vuonna 2024.

Tuotannosta irrotettujen suorien tukien tukijärjestelmäkohtaisia enimmäismääriä ja tukien yksikkökohtaisia määriä voidaan muuttaa vielä tukien toisen maksuerän yhteydessä, jos se on tarpeen EU-määrärahojen tarkemman ja tarkoituksenmukaisen kohdentamisen takia. Lopulliset tukijärjestelmäkohtaiset enimmäismäärät ja tukitasot tarkennetaan siten vielä tarvittaessa ennen vuoden 2024 kesäkuun loppua eli ennen toista maksuerää, kun kaikki tarvittavat tiedot toimenpidetasolla, esimerkiksi talviaikaista kasvipeitettä koskevan ekojärjestelmän osalta, ovat tiedossa.

2. Asetuksen valmistelu

Asetusehdotus on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä yhteistyössä Ruokaviraston kanssa.

Asetusehdotuksesta pyydettiin lausunto valtiovarainministeriöltä, ympäristöministeriöltä, Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta, Ruokavirastolta, Luonnonvarakeskukselta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:ltä, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC r.f.:ltä, ProAgria Keskusten Liitolta, Svenska lantbrukssällskapens förbund rf:ltä, Suomen luonnonsuojeluliitolta, WWF Suomelta, Natur och Miljö rf:ltä.

3. Pykäläkohtaiset perustelut

6 §

Asetuksen 6 §:ää muutettaisiin siten, että vuodelta 2023 maksettavan perustulotuen hehtaarikohtaista määrää ensimmäisessä maksuerässä tukialueilla AB ja C tarkennettaisiin vuoden 2023 tukihaun ja valvonnan tulosten perusteella. Lisäksi yksikkökohtaisissa tukitasoissa varauduttaisiin suorien tukien kokonaisuuden mahdollisiin tarkennustarpeisiin lopullisessa tukitasojen määrittelyssä keväällä 2024. Vuodelta 2023 maksettavaa perustulotukea alennettaisiin 1,72 eurolla hehtaarilta tukialueella AB. Tukialueella C perustulotukea alennettaisiin 1,76 eurolla hehtaarilta.

Perustulotukea voitaisiin myöntää vuonna 2023 tukialueittain enintään seuraava euromäärä tukikelpoista hehtaaria kohden:

tukialue	euroa/hehtaari

AB	136,84
C	117,03

12 § 2 mom.

Pykälän 2 momenttia muutettaisiin pysyvän nurmen säilyttämisaajan osalta tuen maksuaikataulun varmistamiseksi. Pysyvän nurmen ala olisi säilytettävä kyntämättä 1.5. asti eikä viljelijä saisi vähentää pysyvän nurmen alaa tilallaan sinä aikana, jona hän sitoutuu talviaikaista kasvipeitettä koskevaan ekojärjestelmään. Momentin nykyisen sanamuodon mukaan pysyvän nurmen ala olisi säilytettävä kyntämättä 16.5. asti. Talviaikaista kasvipeitettä koskevan ekojärjestelmän tuki tulee maksaa yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta, hallinnoinnista ja seurannasta sekä asetuksen (EU) N:o 1306/2013 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/2116 44 artiklan mukaan viimeistään 30.6. Tuen maksu edellyttää, että tukea koskeva valvonta on suoritettu loppuun. Monitorointiprosessia ei ehditä suorittamaan, mikäli monitoroitavia ehtoja on vielä toukokuussa. Lisäksi pysyvien nurmien säilyttämiskaavan aikaistaminen mahdollistaisi myös nurmien uudelleen perustamisen tilanteessa, jossa nurmi halutaan muokata. Tämä olisi tärkeää kasvipeitteisyyden jatkuvuuden kannalta.

19 §

Asetuksen 19 §:ää muutettaisiin siten, että vuodelta 2023 maksettavien ekojärjestelmien tuen hehtaarikohtaista määrää ensimmäisessä maksuerässä tarkennettaisiin vuoden 2023 tukihaun ja valvonnan tulosten perusteella. Monimuotoisuuskasveista maksettavaa ekojärjestelmätukea alennettaisiin 30 eurolla hehtaarilta. Muilta osin tukitasoja ei muutettaisi.

Ekojärjestelmistä voitaisiin maksaa vuonna 2023 hehtaaria kohden enintään:

toimenpide	euroa
talviaikainen kasvipeite	50
luonnonhoitonurmet	65
viherlannoitusnurmet	80
monimuotoisuuskasvit	270

4. Taloudelliset vaikutukset

Perustulotuki, uudelleenjakotulotuki, nuorten viljelijöiden tulotuki ja ekojärjestelmätuki ovat kokonaan Euroopan unionin rahoittamia tukia. Perustulotuesta, uudelleenjakotulotuesta, nuorten viljelijöiden tulotuesta ja ekojärjestelmätuesta aiheutuvat kustannukset suoritetaan valtion talousarvion momentilta 30.20.41 (EU-tulotuki ja EU-markkinatuki). Vuoden 2023 valtion talousarvion kyseisen momentin määräraha on 520,600 miljoonaa euroa.

Momentin 30.20.41 määrärahasta käytetään vuoden 2023 perustulotukea varten enintään noin 272 miljoonaa euroa, vuoden 2023 uudelleenjakotulotukea varten enintään noin 22 miljoonaa euroa, vuoden 2023 nuorten viljelijöiden tulotukea varten enintään noin 12 miljoonaa euroa ja vuoden 2023 ekojärjestelmätukea varten enintään noin 18 miljoonaa euroa eli yhteensä noin 324 miljoonaa. Vastaavat Euroopan unionilta saatavat tulot tuloutetaan momentille 12.30.01 (EU:n maataloustukirahastosta saatavat tulot).

Vuodelta 2023 maksettavan perustulotuen hehtaarikohtaista määrää tukialueilla AB ja C ehdotetaan alennettavaksi tasolle, joka voidaan vahvistaa, kun perustulotuen enimmäismäärästä on leikattu varoja varmuusmarginaaliin.

Monimuotoisuuskasveista maksettavaa ekojärjestelmätuen hehtaarikohtaista määrää ehdotetaan alennettavaksi, koska hyväksyttävien hakemusten perusteella maksettavan tuen määrä valtioneuvoston asetuksen (126/2023) tukitasoilla ylittäisi tukeen käytettäväksi suunnitellun määrän noin 5,8 miljoonalla eurolla.

Yksikkötukitasoja muuttamalla pyritään mahdollistamaan se, että perustulotukeen, uudelleenjakotulotukeen, nuorten viljelijöiden tulotukeen ja ekojärjestelmätukeen käytettävissä oleva osuus valtion talousarvion momentin 30.20.41 määrärahasta tulee käytetyksi enimmäismäärän mukaisesti.

Yksikkökohtaisten tukitasojen muutokset					
		Tukitaso (euroa/hehtaari)		Muutos (euroa)	Muutos (%)
		Hakuvuosi 2023 joulukuun maksuerä	Hakuvuosi 2023 tammikuun asetus	I maksuerä verrattuna suunniteltuun	I maksuerä verrattuna suunniteltuun
Perustulotuki	AB-tukialue	136,84	138,56	-1,72	-1,24
	C-tukialue	117,03	118,79	-1,76	-1,48
Ekojärjestelmätuki	talviaikainen kasvipeite*	-	50,00		
	luonnonhoitonurmet	65,00	65,00	0	
	viherlannoitusnurmet	80,00	80,00	0	
	monimuotoisuuskasvit	270,00	300,00	-30,00	-10,00

*ei makseta joulukuussa

5. Lausuntopalaute

Asetusehdotuksesta annettiin 5 lausuntoa. Lausuntokierroksella olleessa asetusehdotuksessa lopullisia yksikkökohtaisia tukitasoja ei oltu vielä määritelty. Lausunnon antoivat valtiovarainministeriö, ympäristöministeriö, Ruokavirasto, Luonnonvarakeskus ja Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf.

Valtiovarainministeriöllä ja Ruokavirastolla ei ollut lausuttavaa asetusehdotuksesta. Ympäristöministeriön lausunnon perusteella tarkennettiin perustulotuen yksikkökohtaisten tukitasojen perusteluita. Luonnonvarakeskus ja Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf pitivät ehdotettuja muutoksia perusteltuina. SLC totesi lisäksi, että yksittäisten ekojärjestelmien osalta tulisi noudattaa CAP-suunnitelman minimi- ja maksimirajoja. SLC rf toi lausunnossaan esille myös nuorten viljelijöiden aseman maatalousyhtymissä. Asetusta ei muutettu tältä osin, koska EU-säädösten mukaan nuorille viljelijöille maksettavan EU-tuen ehtona on, että tukea saavassa yhteisömuotoisessa yrityksessä nuorilla viljelijöillä on oltava yrityksessä määräysvalta. Tämän ehdon täyttyminen on selkeästi todettavissa esimerkiksi osakeyhtiössä, mutta maatalousyhtymässä omistus- tai määräysvaltaosuuksia ei voida määrittää. Tästä syystä maatalousyhtymässä kaikkien osallisten on täytettävä nuorten viljelijöiden ehdot.

6. Laintarkastus

Asetusehdotusta ei ole tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa asian vähäisen yleisen merkityksen vuoksi.

7. Voimaantulo

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 4.12.2023.

Esitys: Esitetään, että valtioneuvosto antaa asetuksen vuodelta 2023 maksettavista maatalouden tuotannosta irrotetuista suorista tuista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta